

03.03.2020

Asia/6

§ 37

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen palveluverkkosuunnittelun periaatteet

HEL 2020-001225 T 00 01 01

Päätös

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti suomenkielisen varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen palveluverkkosuunnittelun periaatteiksi 1.8.2020 alkaen seuraavaa:

A. Suomenkielinen varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus jakaantuvat seitsemään yhteiseen alueeseen, jotka perustuvat pääosin kaupungin suurpiirijakoon kuitenkin siten, että Itäinen ja Östersundomin suurpiiri muodostavat yhden alueen.

B. Palveluverkkosuunnittelussa suomenkielisen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen palveluja ja palvelutarvetta tarkastellaan ko. suurpiiritasolla yhdessä siten, että lapsen opinpolku varhaiskasvatuksesta perusopetukseen on sujuva ja että lähipäiväkoti- ja lähikouluperiaate toteutuvat mahdollisimman hyvin.

C. Suomenkielisen varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen muodostamalla yhteisillä alueilla tavoitellaan samanlaista palvelutarjontaa eri puolilla kaupunkia.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Carola Harju, yksikön päällikkö, puhelin: 310 42542
carola.harju(a)hel.fi

Liitteet

1 Varhaiskasvatuksen esiopetuksen ja perusopetuksen palvelun järjestämisen ja palveluverkon kuvaus

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kasvatus- ja koulutuslautakunta

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Taustaa

Helsingin kaupunkistrategiassa korostetaan varhaiskasvatusta ja perusopetusta vetovoimaisina lähipalveluina. Strategian mukaan toimiva kaupunki tarkoittaa sitä, että päiväkodit löytyvät läheltä ja kouluun uskaltaa kävellä. Lisäksi Helsinki tavoittelee varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamista. Helsingin jokainen koulu on niin hyvä, että vanhemmat valitsevat mielellään lähikoulun. Kaupunkistrategiassa todetaan, että helsinkiläisillä on tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet ja eriarvoistumista vähentää erityisesti laadukas opetus ja varhaiskasvatus.

Varhaiskasvatuslaissa todetaan, että kunnan on pyrittävä järjestämään varhaiskasvatusta lähellä palvelun käyttäjiä ottaen huomioon asutuksen sijainti sekä liikenneyhteydet. Perusopetuslain mukaan opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden matkat ovat asutuksen, koulujen ja muiden opetuksen järjestämispaikkojen sijainti sekä liikenneyhteydet huomioon ottaen mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä. Esiopetusta järjestettäessä tulee lisäksi ottaa huomioon, että opetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus käyttää varhaiskasvatuspalveluita.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa todetaan, että varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Lasten kasvun tukemisen ja oppimisen sujuvuuden vuoksi siirtymävaiheet on suunniteltava ja arvioitava yhdessä. Varhaiskasvatuksen ja opetuksen järjestäjä luo yhteistyön rakenteet ja tiedon siirron käytännöt, joiden avulla siirtymät kotoa varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen aikana sekä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sieltä perusopetukseen ovat mahdollisimman sujuvia. Siirtymävaiheissa tehdään huoltajan kanssa yhteistyötä lapsen edun mukaisesti. Tavoitteena on, että kunkin lapsen opinpolku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen jatkuu joustavasti lapsen tarpeista lähtevänä

Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen järjestäminen nykyisillä alueilla

Suomenkielinen varhaiskasvatus ja esiopetus on jakaantunut kaupungissa kymmeneen varhaiskasvatusalueeseen. Varhaiskasvatusalueet muodostuvat pääosin tilastollisen aluejaon mukaisten peruspiirien muodostamista alueista, ainoastaan Vare alue 1 vastaa kokonaisuudessaan kaakkoista suurpiiriä. Vare alueet 2 ja 3 sijaitsevat itäisen

suurpiirin alueella, ja vare alueeseen 2 kuuluu Östersundomin suurpiiri. Vare alueet 4 ja 5 sijaitsevat koillisen suurpiirin alueella. Vare alue 6 muodostuu pohjoisesta suurpiiristä ja osasta läntistä suurpiiriä ja Vare alue 7 sijaitsee läntisessä suurpiirissä. Vare alue 8 sijaitsee keskisessä suurpiirissä. Vare alue 9 sijaitsee eteläisessä suurpiirissä ja vare alue 10 eteläisen suurpiirin ja osin keskisen suurpiirin alueella.

Sosiaalilautakunnan 22.4.2008 tekemän päätöksen perusteella on laadittu käytännön ohjeet lasten päivähoitoon sijoittamisesta.

Huoltajilla jättäessään hakemuksen varhaiskasvatukseen on mahdollista esittää 1 - 5 toivetta eri vaihtoehtoista. Kaikille varhaiskasvatukseen oikeutetuille osoitetaan paikka mahdollisuuksien mukaan perheen esittämistä vaihtoehtoista. Mikäli näissä ei ole tilaa, paikkaa pyritään etsimään mahdollisimman läheltä tai huoltajien liikenneyhteyksien varrelta.

Varhaiskasvatushakemuksia käsiteltäessä huomioidaan ensisijaisesti lautakunnan kriteerit, joita ovat sisarussuhteet, lapsi- ja perhekohtaiset syyt, asutuksen sijainti ja liikenneyhteydet. Sisarukset pyritään sijoittamaan samaan yksikköön, jos se on mahdollista. Esimerkiksi esiopetukseen, erityisryhmään tai kielikylypyyn sijoitettavan lapsen muita sisarusia ei aina voida sijoittaa samaan yksikköön.

Esiopetuspaikkaa perheet ohjataan hakemaan omalta esiopetuksen oppilaaksiottoalueeltaan, joita on kaupungissa 41. Esiopetuspaikkaa osoitettaessa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon vanhempien toiveet.

Esiopetuspaikka osoitetaan lapselle oman asuinalueen esiopetuksen oppilaaksiottoalueella esiopetusta antavasta päiväkodista (=ensisijainen hakija). Ryhmät muodostetaan ohjeen mukaisesti niin, että huomioidaan varhaiskasvatuslautakunnan 22.11.2016 (133 §) hyväksymät esiopetuksen järjestämisen periaatteet, esiopetusryhmien kokoa koskeva opetusministeriön suositus sekä varhaiskasvatustilaki ja asetus varhaiskasvatuksesta, jos esiopetukseen liittyy täydentävä varhaiskasvatus. Esiopetuksen järjestäminen ja järjestämispaikat ovat vuosittain päätettävänä suomenkielisessä jaostossa.

Suomenkielinen perusopetus on Helsingissä ryhmitetty viiteen perusopetusalueeseen: POP1 idän koulut, POP2 koillisen koulut, POP3 länsipohjoisen koulut, POP4 länsi-keskisen koulut ja POP5 kaakon koulut. Kaksi perusopetuksen aluetta (POP3 ja POP4) muodostuu kahdesta suurpiiristä. Kolme perusopetuksen aluetta vastaa maantieteellisesti kaupungin suurpiirejä. POP1 alue vastaa itäistä suurpiiriä, ml. Östersundomin suurpiiri, POP2 alue vastaa koillista suurpiiriä ja POP5 alue vastaa kaakkoista suurpiiriä.

Helsingissä on yhteensä 76 perusopetuksen oppilaaksiottoaluetta 1. luokan aloittaville oppilaille. Yhdellä oppilaaksiottoalueella sijaitsee yksi koulu, joka on alueella asuvan oppilaan lähikoulu ja josta hänelle osoitetaan koulupaikka. Oppilaaksiottoalueiden määrä vaihtelee eri perusopetusalueilla.

Pääosa varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen palveluista ovat läheltä lapsen kotia saatavia lähipalveluita. Kaupungin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tarjontaa täydentävät yksityiset palvelun tuottajat.

Osa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelutarjonnasta on alueellisia tai kaupunkitasoisia keskitettyjä palveluita. Alueellisia palveluita tai vain joillakin alueilla tarjottavia palveluita ovat vuoroahoito, vieraiden kielten opetus, kaksikielinen opetus, painotettu opetus ja erityisopetus. Kaupunkitasoisista keskitettyä palvelua ovat sellaiset palvelut, joissa oppilaiden määrä koko kaupungissa ei ole niin suuri, että jokaiselle alueelle tarvittaisiin ko. luokkia kuten esimerkiksi sairaalakouluopetuksessa.

Tarkempi kuvaus varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen palvelun järjestämisestä sekä palveluverkosta on esitetty liitteessä 1.

Palveluverkkosuunnittelun periaatteiden tavoitteet ja hyödyt

Esitetyillä periaatteilla selkeytetään lapsen kasvun ja opinpolun kulkua ja edistetään varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen muodostaman palveluketjun laatua. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteinen aluejako ja sen mahdollistama yhteinen palveluverkon tarkastelu parantavat varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen siirtymävaiheiden suunnittelua ja arviointia. Yhteiset periaatteet tukevat näin nykyistä paremmin lähipäiväkoti- ja lähikouluperiaatteen toteutumista lapsen kasvun ja opinpolun aikana.

Perheille muodostuu selkeämpi käsitys, mitä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluja he saavat lähipalveluna, minkälaisia palveluja on oman suurpiirin alueella ja mitä harvemmin tarvittuja palveluja kaupunki järjestää keskitetysti.

Alueiden samanlaisten palvelujen määrittelyn jälkeen kaupungin kaikille lapsille muodostuu yhdenvertaiset mahdollisuudet saavuttaa kaupungin vastuulla olevia palveluja perheen asuinpaikasta riippumatta. Kun eri puolilla kaupunkia on ollut tarjolla erilaisia varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluja ja palveluketjuja, alueiden toisistaan poikkeavan palvelutarjonnan vaikutuksia lasten yhdenvertaisten mahdollisuuksien toteutumiseen on ollut vaikeaa arvioida. Kaupungista on puuttunut lin-

jaus lähipalveluista, alueellisista palveluista ja kaupungin keskitetyistä palveluista sekä linjaukset, mitä palveluja jokaisella alueella tulee olla.

Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen palveluverkon yhteinen suunnittelu yhteisillä alueilla mahdollistaa täysipainoisemmin myös alueen tilaverkon hallinnan. Yhteisen alueen palvelutarpeet on tunnistettavissa paremmin, samoin lapsimäärien ennustettavuus paranee. Lapsimäärien ennakointi toisistaan poikkeavilla alueilla on ollut hankalaa, mistä syystä myös tarvittavien tilojen ennakointi on vaikeutunut. Lisäksi perheiden on ollut vaikea ennakoida, mistä päiväkodista lapsi siirtyy mihinkin esiopetusryhmään ja kouluun.

Kaupungin kasvaessa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkon yhteisellä suunnittelulla hillitään alueiden välistä eriytymistä huolehtimalla palvelujen tasapuolisesta jakautumisesta eri puolille kaupunkia.

Palveluverkkosuunnittelun periaatteet

A. Suomenkielinen varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus jakaantuvat seitsemään yhteiseen alueeseen, jotka perustuvat pääosin kaupungin suurpiirijakoon kuitenkin siten, että Itäinen ja Östersundomin suurpiiri muodostavat yhden alueen.

Nykyisistä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen aluejaoista luovutaan ja suomenkieliselle varhaiskasvatukselle, esiopetukselle ja perusopetukselle esitetään seitsemää yhteistä aluetta, jotka noudattavat pääsääntöisesti kaupungin suurpiirijakoa. Itäinen suurpiiri ja Östersundomin suurpiiri muodostavat yhden alueen. Yhteiset alueet parantavat palvelutarpeiden tunnistamista, jolloin myös tarvittavien palvelutilojen ja paikkojen suunnittelu täsmentyy. Tämä edellyttää yhteisen tietojärjestelmän kehittämistä suunnittelun tueksi.

Yhteiset alueet tukevat lapsen yhtenäisen ja selkeän opinpolun muodostumista. Tavoitteena on, että lähipäiväkotiperiaate toteutuu aiempaa paremmin eli lapsi saa varhaiskasvatuspaikan mahdollisimman läheltä kotiaan. Erityisesti esiopetuksen ja perusopetuksen yhteisillä alueilla on vaikutusta lapsen siirtymien määriin. Perheellä on esiopetuspaikan saadessaan tieto, mihin kouluun lapsi esiopetusryhmästä siirtyy eli esiopetuksen järjestämispaikka tulee määrittämään lapsen koulupaikkaa. Lähikoulu osoitetaan, kuten nykyisinkin, oppilaan asuinosoitteen mukaan.

Siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen voi joillakin alueilla tapahtua siten, että koko esiopetusryhmä siirtyy yhtenäisenä ryhmänä lähikouluun, kun taas toisella alueella esiopetusryhmän lapset siirtyvät omien asuinosoitteidensa mukaisesti eri kouluihin. Lapselle, jonka

esiopetusryhmä on sijainnut vanhempien työmatkan varrella kauempana kotia, osoitetaan lähikoulu hänen asuinosoitteensa mukaan. Joidenkin lasten kohdalla lähikouluksi voidaan osoittaa suurpiirin alueelta jokin muu koulu lähikouluksi. Tällöin päätös perustuu perusteltuun syyhyn kuten esimerkiksi lapsen tehostetun tuen tarpeeseen tai huoltajien tekemään kielivalintaan.

B. Palveluverkkosuunnittelussa varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen palveluja ja palvelutarvetta tarkastellaan ko. suurpiiritasolla yhdessä siten, että lapsen opinpolku varhaiskasvatuksesta perusopetukseen on sujuva ja että lähipäiväkoti- ja lähikouluperiaate toteutuvat mahdollisimman hyvin.

Varhaiskasvatusta ja esi- ja perusopetusta tarkastellaan lapsen saamana palveluketjuna. Siksi varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen palveluja ja palveluverkkoa tarkastellaan aina yhdessä kokonaisuutena yhteisellä alueella.

Yksityiset varhaiskasvatuksen järjestäjät ja kaupungin sopimuskoulut sekä valtion koulut ovat osa kaupungin palveluverkkoa ja ovat mukana yhteisten alueiden palvelujen tarkastelussa.

Yhteisillä alueilla tapahtuva palvelukokonaisuuksien tarkastelu edistää päiväkotien ja koulujen välistä yhteistyötä. Esitetyllä muutoksella tavoitellaan suomenkielisen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelujen parempaa suunnittelua ja perheiden saamien palveluiden parempaa laatua, saatavuutta ja saavutettavuutta. Palvelutarpeiden ja -tarjonnan aiempaa parempi ennakointi tukee perheiden kokemusta asiakaslähtöisestä ja toimivasta kaupungista.

C. Suomenkielisen varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen muodostamalla yhteisillä alueilla tavoitellaan samanlaista palvelutarjontaa koko kaupungissa.

Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen palveluverkkosuunnittelun lähtökohdaksi esitetään, että suurpiirin alueilla tavoitellaan samanlaista varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen palvelutarjontaa lasten tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien edistämiseksi.

Suurpiirin sisällä järjestetään samanlaisia varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lähipalveluja. Esiopetuksen järjestämipaikat pyritään vakiinnuttamaan pysyviksi järjestämipaikoiksi. Alueelliset palvelut, kuten esimerkiksi vuoroahoito ja painotettu opetus määritellään ja kaupungin eri puolilla olevaa palvelutarjontaa kehitetään samanlaiseksi. Kaupungissa keskitetysti järjestettävät palvelut määritellään. Ne muodostavat poikkeuksen alueiden samanlaiseen palvelutarjontaan.

Palvelutarjonnan kehittymistä seurataan ja palvelutarjonta tarkistetaan kerran valtuustokaudessa palveluverkkosuunnitelman tarkistamisen yhteydessä. Valtuustokausittain tapahtuva varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen suurpiirialueiden palvelutarjonnan tarkastelu mahdollistaa, että kuntalaiset voivat seurata alueellisen tasavertaisuuden toteutumista ja vaikuttaa palvelutarjonnan kehittämiseen.

Osallistaminen ja vaikuttaminen

Palveluverkkosuunnittelun periaatteiden kehittämisprosessin ensimmäisen vaiheen aikana toteutettiin 15 esimiehen haastattelut, kysely kaikille päiväkotien johtajille ja rehtoreille (330, joista 94 vastasi), erilaisia palveluverkko-suunnitteluun liittyviä työpajoja varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen aluepäällikkötapaamisissa ja esimiesiltapäivissä. Lisäksi palveluverkkosuunnittelun periaatteita käsiteltiin aluepäälliköiden, rehtoreiden ja päiväkodinjohtajien seminaareissa. Työn etenemistä esiteltiin myös sopimuskoulujen, yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden järjestäjien ja Helvary ry:n edustajien tapaamisissa. Kasvatus- ja koulutuslautakunta käsitteli asiaa iltakoulussaan keväällä 2019.

Työn toisessa vaiheessa loppuvuodesta 2019 ja alkuvuodesta 2020 toteutettiin kuntalaistilaisuus yhdessä Helvary ry:n kanssa ja henkilöstölle järjestettiin alueellisia työpajoja. Aihetta käsittelevät nettisivut julkaistiin tammikuussa 2020. Palveluverkkosuunnittelun periaatteiden valmistelua esiteltiin eri valtuustoryhmissä tammi-helmikuussa 2020.

Saadun palautteen perusteella osasta alun perin esitetyistä periaatteista luovuttiin. Näitä periaatteita olivat esitys, jonka mukaan suurpiirijakoa pienemmissä peruspiireissä varhaiskasvatus ja perusopetus olisi toteutettu lähipalveluna. Tämä periaate olisi edellyttänyt kevään aikana oppilaaksiottoalueiden ja -kriteereiden valmistelua siten, että oppilaaksiottoalueella olisi ollut useampi päiväkotijoukko ja koulu. Toinen periaate, josta luovuttiin, koski uudisrakennusten mitoittamista.

Lapsivaikutusten arviointi

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus ovat lapselle ja oppilaalle keskeisiä kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin yhtenä keskeisenä perustana. Sen vuoksi palveluiden on toimittava siten, että ne muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Lasten kasvun tukemisen ja oppimisen sujuvuuden vuoksi siirtymävaiheiden toimivuutta on pystyttävä suunnittelemaan ja arvioimaan mahdollisimman hyvin, jotta tasa-arvoinen mahdollisuus koulutukseen voidaan turvata mahdollisimman hyvin jokaiselle lapselle ja oppilaalle. Varhaiskasvatuksen ja opetuksen järjestäjä tehtävä on luoda yhteistyön rakenteet ja tiedon siirron käytännöt. Siirtymävaiheissa tehdään huoltajan kanssa yhteis-

työtä lapsen edun mukaisesti. Tavoitteena on, että kunkin lapsen opinpolku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen jatkuu joustavasti lapsen tarpeista lähtevänä.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Carola Harju, yksikön päällikkö, puhelin: 310 42542
carola.harju(a)hel.fi

Liitteet

1 Varhaiskasvatuksen esiopetuksen ja perusopetuksen palvelun järjestämisen ja palveluverkon kuvaus

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kasvatus- ja koulutuslautakunta

Tiedoksi

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala